

Vai trò của kế toán quản trị trong nền kinh tế hiện nay

 Trần Thị Phương Thảo*

Nhận: 01/7/2020

Biên tập: 11/7/2020

Duyệt đăng: 21/7/2020

Sự bùng nổ của công nghệ thông tin đã làm thay đổi mọi mặt của đời sống kinh tế - xã hội, từ thói quen sinh hoạt tới cách tư duy, phương thức hoạt động sản xuất – kinh doanh. Cuộc cách mạng về công nghệ đang giúp doanh nghiệp nâng cao năng suất lao động, nhưng cũng gia tăng áp lực cạnh tranh cho các doanh nghiệp. Nghiên cứu này nhấn mạnh vào nội dung vai trò của kế toán quản trị thay đổi trong nền kinh tế hiện nay, nội dung tập trung vào mục đích, chức năng và vai trò của công nghệ thông tin tác động đến kế toán quản trị.

Từ khóa: Kế toán quản trị, thay đổi, toàn cầu, công nghệ thông tin, kế toán quản lý

Abstract

The 21st century has proved the appearance of information technology affecting the economy and that is also the competitive advantage of enterprises. Therefore, this era requires professionals with the right balance of skills, technology and knowledge breadth to be compatible with the on-going transformation. This study emphasizes the role of management accounting will change in today's economy. The content changes focusing on the purpose, function and role of information technology affecting management accounting. The content of the article gives us a proper understanding of the role of management accounting working in domestic and global businesses.

Key words: management accounting, change, global, information technology

1. Giới thiệu

Hoạt động kế toán đang chứng kiến nhiều thay đổi, với cả kế toán quản trị (KTQT) và kế toán tài chính (KTTC) trước sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin. Các tổ chức hiện đại ngày càng trở nên phức tạp hơn do môi trường thay đổi nhanh chóng và cạnh tranh cao. Toàn cầu hóa, tự do hóa kinh tế, tiến bộ công nghệ và kết nối với nhau đã làm cho sự tồn tại của các tổ chức trở nên khó khăn hơn bao giờ hết.

Thị trường đang trở nên quốc tế hơn, năng động hơn và hướng đến khách hàng hơn. Khách hàng cũng đòi hỏi sự đa dạng hơn của sản phẩm, chất lượng và dịch vụ tốt hơn, bao gồm cả độ tin cậy và giao hàng nhanh hơn. Những thay đổi trong hệ sinh thái doanh nghiệp thương mại nhấn mạnh sự cần thiết phải thống kê đầy đủ, minh bạch, đáng tin cậy và chính xác có thể được truy cập nhanh chóng. Những

thay đổi liên tục trong môi trường kinh doanh ảnh hưởng đến các hoạt động và tổ chức KTQT.

Mục tiêu của nghiên cứu này nhằm khám phá phạm vi mới của KTQT, tìm hiểu vai trò của công nghệ thông tin ảnh hưởng đến sự thay đổi vai trò của KTQT và bàn luận về chức năng thay đổi của KTQT trong nền kinh tế hiện nay.

Các câu hỏi nghiên cứu được đặt ra là:

- Các sáng kiến quyết định của thông tin KTQT là gì?
- Vai trò và hướng phát triển của kế toán hiện nay như thế nào?
- Công nghệ thông tin và các hệ thống liên quan đến sự thay đổi của KTQT như thế nào?

2. KTQT biến đổi theo môi trường kinh doanh

KTQT có một lịch sử phong phú, tiến hóa theo sự phát triển của môi trường kinh doanh. Cách thức cải cách KTQT được xác định bởi áp lực của cuộc cạnh tranh ngày càng gay gắt hơn, các công nghệ mới và chế độ độc tài của KTTC và vai trò mở rộng của KTQT.

Năm 1998, Liên đoàn Kế toán Quốc tế (IFAC) mô tả sự phát triển của KTQT, thông qua bốn giai

* Khoa Tài chính - Kế toán, Trường Đại học Lạc Hồng (LHU)

đoạn liên tiếp: (i) Xác định chi phí và kiểm soát tài chính (trước năm 1950); (ii) Thông tin để lập kế hoạch quản lý và kiểm soát (đến năm 1965); (iii) Giảm tài nguyên chất thải trong quy trình kinh doanh (đến năm 1985); và (iv) Tạo ra giá trị thông qua việc sử dụng hiệu quả các nguồn lực (vào năm 1995).

Sự biến đổi của các hệ thống KTQT bị ảnh hưởng bởi một chuỗi các yếu tố như môi trường kinh tế, tài chính, chính trị, pháp lý, xã hội và văn hóa,... Trong những thập kỷ qua, vai trò và chức năng của KTQT đã trải qua nhiều biến đổi hơn bất kỳ thời gian nào khác trong lịch sử. Ngày nay, KTQT có vai trò hỗ trợ nhà quản lý doanh nghiệp lập kế hoạch kinh doanh thông qua việc thu thập, xử lý thông tin, đồng thời hỗ trợ việc kiểm soát, đánh giá các quy trình kinh doanh và chiến lược hoạt động của doanh nghiệp.

KTQT đã phát triển từ các chức năng quản lý lạc hậu thành các hệ thống thông tin hướng tới tương lai để hoạch định và kiểm soát chiến lược, ra quyết định kinh doanh. KTQT truyền thống tập trung vào việc kiểm soát hàng năm, trong môi trường hoạt động cạnh tranh an toàn và được xác nhận do nhu cầu dữ liệu lịch sử của người quản lý, để nắm bắt hiệu suất tổng thể và trách nhiệm của nhà quản lý trong tổ chức. Tuy nhiên, với xu hướng hoạt động của các doanh nghiệp hiện đại như cạnh tranh trên môi trường toàn cầu hóa, xây dựng chuỗi giá trị toàn cầu và bối cảnh thị trường chứng khoán ngày càng gia tăng vai trò như là cơ chế phân bổ các nguồn lực tài chính đã đặt ra yêu cầu mới với KTQT.

Chức năng của KTQT đã thay đổi, sự chú ý của nó hướng gần hơn đến viễn cảnh dài hạn, nơi các sự

kiện phi tài chính đưa ra các chỉ số hàng đầu về hiệu quả tài chính kinh doanh trong tương lai và thông tin về môi trường hoạt động bên ngoài, tức là thị trường và đối thủ cạnh tranh. Hầu hết, các nghiên cứu trên thế giới cung cấp bằng chứng về sự phát triển của KTQT có liên quan đến sự thay đổi chức năng của KTQT và kế toán theo hướng giúp lập kế hoạch và ra quyết định chiến lược của nhà quản trị, quản lý doanh nghiệp.

3. Phạm vi mới trong KTQT

Kỹ thuật KTQT đại diện cho một sáng kiến thực sự để thực hiện thay đổi, điều này liên quan đến nhu cầu thay đổi, tầm nhìn về thay đổi và chiến lược, kích thích đổi mới. Việc chuyển đổi công nghệ sản xuất và kỹ thuật KTQT có ý nghĩa chủ yếu ở luồng thông tin trong các tổ chức kinh doanh ngày nay. Các kỹ thuật KTQT hiện đại phải vượt qua khoảng cách giữa các thông tin kế toán và kỹ thuật được cung cấp bởi hệ thống hoạt động của tổ chức. Việc vận dụng các kỹ thuật KTQT hiện đại có tác dụng rộng rãi trong tất cả các cấu trúc tổ chức.

Các kỹ thuật mới phải được hội tụ với sự phụ thuộc lẫn nhau của tất cả các quy trình tổ chức và mạch thông tin giữa KTQT và các nhà quản lý ở tất cả các cấp. Mặc dù vai trò của KTQT là quan trọng để hỗ trợ các quyết định và giải quyết vấn đề, thông tin không bao giờ là trung lập. Các hành động đơn thuần là đo lường và thông báo ảnh hưởng đến các đánh giá trách nhiệm cá nhân có liên quan. Do đó, các hệ thống/cấu trúc KTQT không giới hạn thông tin bằng số. Họ có hai lĩnh vực: kỹ thuật và hành vi.

Lĩnh vực kỹ thuật liên quan đến thông tin tài chính và liên quan đến

chuẩn mực kế toán; báo cáo tùy ý; đo lường hiệu suất; hoạt động dựa trên chi phí; mục tiêu chi phí; chi phí vòng đời; chuyển giá; chi phí môi trường; phân tích đối thủ cạnh tranh, khách hàng và nhà thầu...

Các lĩnh vực liên quan đến thông tin phi tài chính và liên quan đến khách hàng gồm quy trình tổ chức; nhân viên và vai trò của họ; hệ thống khuyến khích và kiểm soát; môi trường văn hóa xã hội; đổi mới và khả năng tổ chức. Vai trò của KTQT có thay đổi nhưng vẫn có sự kết nối với các điều chỉnh trong môi trường làm việc và thực hiện chức năng tích cực trong đường dẫn đưa ra những thay đổi này. Kết quả là, KTQT có thể hiểu được như một lộ trình trong kỷ nguyên chiến lược chất lượng, báo cáo không thường xuyên để quản lý, xác định, đánh giá và ưu tiên các sáng kiến cải tiến chất lượng khác nhau, mục tiêu thể hiện việc tăng tốc hiệu suất tổng thể. Trong những nghiên cứu này, sự thành công của KTQT đang được đánh giá dưới dạng ra quyết định và đánh giá quản lý.

KTQT đang trải qua sự thay đổi tiến hóa trong hầu hết các khía cạnh của môi trường làm việc chuyên nghiệp của họ. Vị trí của KTQT hiện đại là bổ sung cách thức nâng cao và mở rộng tầm nhìn của tổ chức.

Ngày nay, môi trường kinh doanh các sản phẩm chất lượng cao hơn, giá cả và chi phí thấp hơn, cạnh tranh toàn cầu, đáp ứng và dự đoán nhu cầu của khách hàng. Đòi hỏi KTQT năng động để thích ứng với những thay đổi trong môi trường thị trường có tác động lớn hơn đến một tổ chức. Tương lai của kế toán quản lý phụ thuộc vào các công nghệ thay đổi.

Năng lực/kỹ năng cá nhân là rất cần thiết để KTQT tham gia vào các quy trình chiến lược, lập kế hoạch và ra quyết định. KTQT dự kiến sẽ có trọng tâm chiến lược và người tạo giá trị hơn, bên cạnh việc tăng cường sử dụng các biện pháp phi tài chính để đánh giá hiệu quả kinh doanh. Ứng dụng công nghệ thông tin trong KTQT đã sửa đổi vai trò, nhiệm vụ và trách nhiệm của KTQT.

Công nghệ thông tin bao gồm việc tự động hóa các chức năng KTQT và cung cấp khả năng ảnh hưởng đến thông tin để có được các nguồn lợi thế cạnh tranh khác biệt trên thị trường. Yêu cầu KTQT phải xác định lại vai trò của họ, bằng cách đưa ra cho họ những thách thức mới như KTQT từ thời đại công nghiệp sang thời đại kỹ thuật số.

4. Kết quả nghiên cứu

Nghiên cứu tập trung vào các chiến lược và hệ thống mới được kết nối trong lĩnh vực kế toán. Theo quan điểm của nghiên cứu, những phát hiện chính như sau:

- Vận dụng KTQT trong nền kinh tế hiện nay có khả năng phát triển mở rộng các ngành chức năng chéo và chuyển thành một cải cách rộng lớn hơn, bao gồm cả hệ thống quản lý.

- Trong những thập kỷ qua, KTQT đã trải qua nhiều biến đổi hơn bất kỳ giai đoạn nào khác trong lịch sử của nó.

- Hệ thống KTQT không giới hạn thông tin bằng số, họ quan tâm đến khách hàng; quy trình tổ chức; nhân viên và vai trò của họ; hệ thống khuyến khích và kiểm soát; môi trường văn hóa xã hội; đổi mới và năng lực tổ chức.

- Việc ứng dụng CNTT trong KTQT đang trở thành một phần

thiết yếu của kế toán, để phục vụ nhu cầu hiện tại về các biện pháp phân tích và hiệu quả kinh doanh ngay lập tức.

- Vai trò của kế toán quản lý trong các công ty hàng đầu, đã thay đổi từ ra quyết định kinh doanh thành đối tác kinh doanh.

- Để thực hiện thành công vai trò thay đổi của KTQT, nó đòi hỏi KTQT năng động và có năng lực dẫn dắt các thay đổi trong môi trường.

- KTQT đã trở thành một điểm sáng trong lĩnh vực kế toán. Do đó, nhiều năm nữa, dự kiến tổ chức thành công phải phù hợp với tất cả các kỹ thuật và xu hướng.

Xu hướng gần đây của KTQT đã chuyển từ lập kế hoạch và kiểm soát tạm thời dựa trên lịch sử sang lập kế hoạch và kiểm soát chiến lược định hướng trong tương lai. Thủ tục thay đổi KTQT được kiểm soát bởi áp lực của những thách thức ngày càng mạnh mẽ, các công nghệ và tiến bộ mới, chế độ độc tài của KTTC và vai trò mở rộng của KTQT. Công nghệ thông tin có thể tạo điều kiện, xúc tác, thúc đẩy hoặc có thể sửa đổi vai trò của KTQT với KTTC trong lĩnh vực kỹ thuật, công nghệ trong lĩnh vực hành vi và tổ chức. Hệ thống KTQT đại diện cho một hoạt động thực sự để hiện thực hóa sự thay đổi. Hệ thống KTQT có thể trao quyền cho các nhà quản lý để phục vụ tốt hơn nhu cầu của khách hàng, hỗ trợ ra quyết định và quản lý chuỗi giá trị doanh nghiệp.

Thay đổi liên tục hệ sinh thái của môi trường doanh nghiệp thương mại, đòi hỏi thông tin KTQT hướng tới trong tương lai, kết hợp các khía cạnh phi tài chính có thể giúp hoạch định chiến lược và quá trình ra quyết định. Cùng

với sự phát triển toàn cầu hóa và công nghệ, môi trường bên ngoài đã thay đổi nhanh chóng. Các doanh nghiệp đang đối mặt với nhiều thách thức hơn so với quá khứ. Cần phải chú ý nhiều hơn đến KTQT vì phạm vi được mở rộng, các phương pháp và kỹ thuật đã được cải thiện đáng kể. Do đó, KTQT đã trở thành một điểm sáng trong lĩnh vực kế toán. ■

Tài liệu tham khảo

1. Hemmer T, Labro E. On the optimal relation between the properties of managerial and financial reporting systems. *Journal of Accounting Research*. 2008; 46: 1209-1240.
2. Kariyawasam U. Changing role of the management accountant. *Achievers CIMA Graduation Ceremony, Sri Lanka*. 2009; 1-13.
3. Johnson HT, Kaplan RS. *Relevance Lost-The Rise and Fall of Management Accounting*. Boston, MA: Harvard Business School Press. 1987.
4. Loo ID, Versteegen B, Swagerman D. Understanding the roles of management accountants. *European Business Review*. 2011; 23: 287-313.
5. Sulaiman S, Ramli A, Mitchell F. What factors drive change in management accounting in Malaysian organizations? *Malaysian Accounting Review*. 2008; 7: 61-76.
6. Talha M, Raja JB, Seetharaman A. A new look at management accounting. *The Journal of Applied Business Research*. 2010; 26: 83-96.
7. Taipaleenmaki J, Ikaheimo S. On the convergence of management accounting and financial accounting-the role of information technology in accounting change. *International Journal of Accounting Systems*. 2013; 14 (4):321-348.
8. Yadav N, Sushil, Sagar M. Performance measurement and management frameworks: research trends of the last two decades. *Business Process Management Journal*. 2013; 19: 947-971.